

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus II. An motus concupiscentiæ sint culpabiles independenter à
voluntatis influxu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

ARTICULUS II.

An motus concupiscentiæ sint culpabiles independentes à voluntatis influxu?

SUMMARI A.

1. Aperitur status questionis.
2. Quid veniat nomine sensualitatis?
3. Triplex diversitas in motibus concupiscentiæ.
4. Motus prævenientes rationem non esse mortale peccatum definitum in Trident.
5. Probatnr autoritate S. Script. & SS. PP.
6. Ratio à priori.
7. Ratio ab absurdis.
8. Autoritates objecta.
9. Exponuntur.
10. Opposita rationes.
11. Solvuntur.
12. Motus concupiscentiæ independentes à voluntatis influxu non sunt venialia.
13. Probatnr ratione & autoritate D. Th.
14. Ratio ulterior à libertate contrarietatis.
15. Responsio Adversar. impugnatur.
16. Replica depellitur.
17. Autoritas D. Th. objecta exponitur.
18. Argumenta à ratione.
19. Retorquentur.
20. Et solvuntur.
21. In quo consistat imperfecta libertas appetitibus sensitivis.
22. Sensualitas tantum potest esse subjectum peccati venialis.
23. Cur non etiam mortalis peccati?

§. I.

Præsupposita.

1. Cùm ex præcedenti articulo constat, etiam appetitum sensitivum esse subjectum peccati secundum malitiam, quaeritur, utrum in hoc appetitu possit esse peccatum, & an per motum appetitus sensitivi homo peccare possit vel mortaliter, vel venialiter absque actuali vel virtuali voluntatis influxu? Ubi primò hæreticorum nostri temporis error est, quòd motus concupiscentiæ, quos etiam inviti patimur; imò ipse fomes, seu concupiscentia habitualis etiam in baptizatis sint peccata mortalia. Secundò Cajetani, & Gonetii opinio est, motus concupiscentiæ ut prævenientes omnem actualem voluntatis motionem saltem esse peccata venialia, dummodo accedat aliqua advertentia rationis. Pro responsione.
2. Notandum est primò. Appetitum sensitivum, quem hæc a 3. etiam sensualitatem S. D. appellat, esse vim appetitivam naturæ sensitivæ. Unde nomine sensualitatis & concupiscentiæ non tantum intelliguntur motus libidinosi carnis, sed alii quoque motus iræ, timoris, qui ab appetitu sive concupiscibili, sive irascibili trahunt originem.
3. Notandum secundò. Istos concupiscentiæ motus esse in triplici differentia: nam aliqui dicuntur primò primi, qui omnem præveniant advertentiam rationis, ideoque vitari non possunt. Alii dicuntur secundò primi, quorum quidem

inordinationem ratio aliquid adverteat, ideoque simpliciter potest contradicere, non advertentiam eisdem cum plena deliberatione consentit, vel propter vehementiam passionis, vel distractionem aliquam, &c. Tertio sunt motus prævenientes, quorum malitiam ratio plene advertit, itaque consentit. His positis sit

§. II.

Assertio Catholica.

CONCLUSIO prima. Neque fomes concupiscentiæ, h. e. habitualis inclinatio appetitus sensitivi in motus inordinatos, neque ipsi motus concupiscentiæ, qui vel rationem præveniant, vel qui inviti patimur, sunt peccata mortalia.

Est de fide, definitum in Trident. sess. 5. can. 5. his verbis: *Manere autem in baptizato concupiscentiam, vel fomitem, hac S. Synodus faceret, & sententiam, que cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter per Christi gratiam repugnantibus, non valet.* Ubi licet Trident. loquatur de baptizatis, qui de his negotiis erat cum hæreticis, tamen ob rationem subiungendam identitatem eadem doctrina extendenda est etiam ad non fideles, & quoscunque homines.

Probatnr primò autoritate S. Script. & PP. Nam Matth. 15. & Marci 7. dicitur, quòd illa sola coinquinant hominem, que exiunt ex corde, h. e. voluntate, ac proinde quòd voluntarium non est, ut sunt prædicti motus, in peccatum imputari non potest. Apost. Rom. 8. *Nihil est damnationis est iis, qui sunt in Christo JESU, qui non secundum carnem ambulant, h. e. non consentiunt tentationibus carnis.* Item: *Si spiritus facta carnis mortificaveritis, [h. e. resistitis non consentientes] vivetis.* 1. Cor. 10. dicit Apost. *nos non tentari supra id quòd possumus: sed tentationes & motus carnales, quos demon nobis inficit, aut invitis excitare potest, absque voluntatis consensu nobisque invitis essent peccata non est in hominis potestate, semper impedire, ejusmodi motus exurgant: ergo. Celebre quoque est illud D. August. l. 1. retrad. c. 13. in latium tentatorum, maxime serupulosorum dicens: *Peccatum ad eò voluntarium malum est, si nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.* Et l. de duab. anim. dicit, *non nisi voluntate peccatur.* Ex quibus etiam*

Probatnr secundò ratione. Nihil potest esse peccatum, quòd non est voluntarium; quia, si non sit voluntarium, non est liberum, non mortale; nec proinde cadit sub præcepto, neque est pax meriti vel demeriti: sed prædicti motus & fomes concupiscentiæ nobis non sunt voluntarii, imò sæpenuerò involuntarii: ergo peccata esse non possunt.

Probatnr tertio ab absurdis. Nam sequitur

primò, quòd homo contra suam voluntatem cogi posset ad peccandum, siquidem motus concupiscentiæ etiam à dæmone, & per vim extrinsecus illatam excitari possunt. Sequitur secundò. Simul in eodem supposito merito, & demerito, siue peccatum posse consistere: demeritum siue peccatum in motu concupiscentiæ, meritum in voluntate resistente; siquidem resistere ejusmodi tentationibus actus virtutis est, ab auxilio divino supernaturali proveniens.

§. III.

Solvuntur Objectiones.

8. Objicies primò ab autoritate. Quod lege prohibetur est malum: sed concupiscentiæ omnes motus prohibentur per legem & præceptum, *Non concupisces*: ergo isti omnes motus sunt mali. Et confirmatur à D. Augustino, in lib. de sp. & lit. dicente, illum solum satisfacere præcepto, *Non concupisces*, qui nullos patitur motus carnis. Secundò. Apostolus Rom. 7. dicit, illos motus esse *contra legem mentis suæ*: sed quod est contra legem & regulam rationis, peccatum est; ergo. Tertiò. Ibidem concupiscentiam appellat *malum & peccatum*. Quartò. Joan. ep. 1. c. 2. dicit, concupiscentiam non esse à DEO: sed solum peccatum non est à DEO: ergo concupiscentia est peccatum.

9. Respond. ad 1. Per præceptum, *Non concupisces*, prohiberi concupiscentiam voluntariam & deliberatam, ut sensus præcepti sit, non consenties malæ concupiscentiæ. Ideo Eccli. 18. dicitur: *Post concupiscentias tuas non es*. Et Rom. 6. *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiis ejus*. Unde etiam Pius V. & Gregorius XIII. damnarunt istum articulum. *Præva desideria, quibus homo non consentit, & quæ homo involuntarius patitur, sunt prohibita præcepto, Non concupisces*.

Ad confirmationem è D. Aug. Respond. Mentem esse S. Patris, quòd ille qui nullos patitur motus carnis, solum satisfaciat huic præcepto quoad perfectionem & finem legis, non autem quoad obligationem legis, quæ non est nisi de mediis pro consequenda carnis ad spiritum subjectione & obedientia adhibendis.

Ad 2. Respond. motus involuntarios concupiscentiæ esse contra legem mentis, materialiter non formaliter; illud autem tantummodo est peccatum, quod est contra legem & regulam rationis formaliter. Sic pariter concupiscentia vocatur malum & peccatum materialiter & obiectivè, quia est id, quòd accedente consensu voluntatis est formaliter malum & prohibitum, vel metonymicè & figuratè, partim in quantum est effectus peccati originalis; partim in quantum est causa & occasio inducens in consensum peccaminosum, ex quo patet solutio ad 3.

Ad 4. nego min. nam non solum peccatum formaliter, sed neque ulla alia inordinatio moralis, etiam si non sit conjuncta cum peccato, est à DEO. Et sic secundum Apostolum etiam fomes seu concupiscentia, quatenus est vitiosa & inordinata, & rebellis rationi, ut sic non est à DEO, sed est effectus peccati originalis: est tamen à

R. P. Mez. g. Theol. Schol. Tom. II.

DEO, quatenus est inclinatio, aut motus in bonum sensibile proportionatum naturæ sensitivæ.

Objicies secundò à ratione. Peccatum originale imputatur parvulis, & si non propriam voluntate sit contractum: ergo etiam fomes imputatur adultis, & si non sit propriam voluntate contractus; siquidem est sequela peccati originalis. Secundò. Ad peccandum sufficit voluntarium in causa: sed motus concupiscentiæ sunt voluntarii in causa, nimirum in peccato originali: ergo. Tertiò. Si motus concupiscentiæ primò primi non essent peccata, liceret in illis habere complacentiam, aut illos desiderare: sed neutrum est licitum: ergo sunt peccata.

Respond. ad 1. neg. consequentiam; hoc itaque quippe soli peccato originali proprium est, ut ratione pacti cum Adamo initi imputetur posteris peccatum ipsius Adami tanquam moraliter contentis in voluntate primi parentis, & capitis totius humanæ posteritatis: omne autem aliud peccatum propriam voluntate committitur, ideoque personale dicitur. Ad 2. dist. maj. sufficit voluntarium in causa proxima per propriam voluntatem datam, concedo; remotam, per alienam voluntatem datam, ut est fomes concupiscentiæ, & motus ipsius, nego. Ad 3. nego sequelam; ut enim non liceat illos desiderare, sufficit quòd sint mali malitià obiectivà; nec requiritur, ut sint mali malitià formali.

§. IV.

Alterà pars questii resolvitur.

CONCLUSIO secunda. *Motus concupiscentiæ independenter ab omni actuali vel interpretativo consensu voluntatis ne quidem potest esse veniale peccatum.* Ita Alvarez & Medina contra Gonet, & Salmant.

Probatum primò autoritate supra adducta præsertim Evangelicâ, ubi negatur *hominem coinquinari, nisi per illa quæ ex corde*, h. e. voluntate exeunt. Et D. Aug. affirmantis, solâ voluntate peccari. Tridentini sess. 5. in decr. de peccato originali definitis, *concupiscentiam, quæ in baptizatis manet, non notere non consentientibus*.

Probatum secundò ratione & autoritate S. D. 13. in 2. d. 24. q. 3. a. 2. Omne peccatum commissionis est aliquis actus inordinatus voluntarius & moralis: sed motus appetitus sensitivi absque aliquo voluntatis influxu non est voluntarius & moralis: ergo. Min. prob. partim ex loco citato. ubi dicit S. D. *Ibi incipit genus moris, ubi primò dominium voluntatis invenitur*: partim ex eo quòd idem S. D. definit, actum humanum & moralem esse illum, qui ex voluntate deliberata procedit, & quæ homo operatur tanquam homo & dominus suorum actuum: sed non nisi per voluntatem homo operatur ut homo & dominus suorum actuum: ergo absque exercitio voluntatis nullus actus est voluntarius & moralis.

Probatum tertiò. Ad omne peccatum etiam veniale requiritur libertas contrarietatis circa bonum & malum morale, h. e. circa honestum, & inhonestum: sed in appetitu sensitivo independenter à voluntate non est libertas circa honestum

Dd 2

stum & inhonestum: ergo etiam in appetitu sensitivo independenter à voluntate non potest esse peccatum veniale. Minor probatur: Ut in appetitu sensitivo esset libertas & indifferentia circa rationem honesti & inhonesti, deberet appetitus regulari per iudicium indifferens, in quo videlicet rationes honesti & inhonesti, liciti & illiciti, indifferenter proponeretur [hac quippe de causa appetitus sensitivus habet libertatem contrarietatis circa bonum & malum morale] sed per tale iudicium regulari non potest; nam sicut voluntas per rationem, sic appetitus sensitivus excitatur & regulatur per potentiam cogitativam: sed ratio honesti & inhonesti est extra sphaeram & objectum potentiae cogitativae, nec ab ipsa apprehendi potest; cum enim sit potentia sensitiva, non est nisi de objecto sensibili, quale non est ratio honesti & inhonesti: ergo.

15. Respondent Adversarii, sufficere, quod motus sensualitatis sit à voluntate tanquam movere potente, non tamen tanquam actu movente, quod fit, quando ratio illos quidem motus advertit, & exinde voluntatem constituit in potentia illos motus reprimendi, voluntas tamen actu neque consentit, nec etiam resistit.

Sed contra est primò. Voluntas ut præcisè potens movere, tantum dicit dominium habituale & potentiale, non autem actuale: sed peccatum seu actus moralis ad peccatum non sufficit, præcisè quod voluntas sit potens reprimere motum appetitus sensitivi.

Contra est secundò. Si requiritur advertentia rationis, ad hoc ut motus sensualitatis sit peccatum, tunc etiam voluntatis consensus requiritur. Antecedens per adversarios est verum; ergo & consequens. Sequela probatur: Sicuti potentia cogitativa rationi, sic vis appetitiva in homine subordinatur voluntati: ergo sicuti ad peccandum non sufficit cogitativa sine concursu rationis, ita nec sufficit appetitiva sine concursu voluntatis.

Contra est tertio. Quando voluntas non resistit motibus inordinatis, quibus potest & debet resistere, tunc interpretativè consentit, uti mox dicitur ex instituto: sed juxta Gonetum quando in appetitu sensitivo est peccatum, tunc voluntas potest inordinato ipsius motui resistere, & debet: ergo interpretativè consentit, adeoque nunquam est peccatum in appetitu sensitivo sine interpretativo saltem consensu voluntatis.

16. Replicat Gonet. Istum interpretativum consensum voluntatis non adesse per se formaliter & ex exigentia venialis malitiae, sed tantum per accidens & concomitanter, nimirum ex natura voluntatis, quæ existente cognitione nequit esse suspensa. Sed contra est: quod malitia peccati etiam venialis per se exigit, ut sit voluntaria, moralis, & contrariè libera: atqui ad hoc etiam per se requiritur aliquem consensum voluntatis, vel formalem, vel interpretativum, sufficienter ostensum est: ergo. Præterea. Etiam juxta Gonetum per se requiritur ad malitiam venialem inordinati motus concupiscentiae advertentia rationis: ergo etiam per se requiritur consensus aliquis voluntatis. Consequentia probatur: quia ratio

non est immediata regula appetitus sensitivi, sed rationalis: ergo non nisi mediante consensu voluntatis potest concurrere ad malitiam illius motus.

§. V.

Solvuntur Objectiones.

Objicies primò auctoritatem S. D. hic a. 3. ad 1. dicentis, *Appetitus sensitivus in nobis prae aliis animalibus habet quandam excellentiam, scilicet quod natus est obedire rationi: & quantum ad hoc potest esse principium actus voluntatis, & per consequens peccati.* Ubi, inquit Gonet, S. D. non recurrit ad actuale influxum, quem voluntas vel ratio in appetitum exercet, sed ad illam excellentiam habitualement, quæ natus est ita in sum objectum tendere, ut tamen valeat cohereri à voluntate. In q. 7. de malo a. 6. *Sensualitas [inquit] quandoque movetur absque imperio rationis & voluntatis, & tunc peccatum dicitur esse in sensualitate: sed tunc peccatum non potest esse mortale, sed veniale tantum.*

Respond ad 1. illam auctoritatem magis obesse, quam favere Adversariis; nam ex illa sequitur, quod propter obedientiam ad rationem, cuius appetitus sensitivus hominis solus est capax, etiam sit principium actus voluntatis: sed hanc obedientiam non habet actu, nisi voluntas imperet; nam certè appetitus sensitivus non est principium actus moraliter boni, nisi propter obedientiam actualem & influxum voluntatis: ergo neque est principium actus moraliter mali nisi dependenter ab imperio vel influxu voluntatis.

Ad 2. Respond. *To imperium accipi à S. D. in propria & rigorosa significatione, in qua, cum sit actus perfecte deliberatus, præceptiva intimatio & impulsus non tantum veniale sed etiam mortale peccatum causat.* Nos autem loquimur solum de imperfectè deliberato, aut interpretativo etiam imperio & consensu voluntatis, quem S. D. supponit.

Instat Gonet è S. D. q. 25. de Ver. a. 5. ad 5. dicente: *Non dicitur peccatum esse in sensualitate propter interpretativum consensum rationis.*

Respond. S. Doctorem hoc velle, quod ratio, cur peccatum sensualitatis tanquam principio vel subjecto tribuatur, non sit consensus rationis, sed enim potius tribueretur rationi, sed ipsius imperfecta libertas, seu subieciabilitas ad rationem. Ex quo tamen non sequitur, quod ad imputabilitatem malitiae venialis per se nullus requiratur influxus voluntatis, prout ipse insinuat, ad 9. dicens: *quod omne peccatum imputatur homini, in quantum habet voluntatem. & tamen peccatum dicitur esse aliquo modo in illa potentia, cuius actum contingit esse defectum.*

Objicies secundò ex ratione: In illa potentia potest esse peccatum veniale, in qua est libertas, sed appetitus sensitivus propter habitualement conjunctionem cum voluntate habet propriam, quamvis minimam & imperfectam libertatem: ergo propter eandem habitualement conjunctionem potest esse subjectum peccati venialis. Minor est certa S. Doctoris in primis hic a. 2. ad 3. dicentis: *Potentia appetitiva interioris comparatur ad rationem quasi libera.* Deinde potentia

via cogitativa & memorativa in homine propter conjunctionem cum ratione participat vim discurrendi circa singularia, ut habet idem S. D. r. p. q. 78. a. 4. in c. ergo similiter appetitiva participat libertatem propter conjunctionem cum voluntate. Tandem subjectum virtutis & vitii debet esse intrinsecè liberum: sed appetitus sensitivus est subjectum virtutis & vitii: ergo. Ex quo

Confirmatur primò. Subjectum virtutis & vitii etiam potest esse subjectum peccati: sed appetitus sensitivus independenter ab actuali influxu voluntatis est subjectum virtutis & vitii: ergo.

Confirmatur secundò. Ad peccatum mortale, quod est perfectum & maximum in genere peccati, requiritur perfecta libertas, quæ est in voluntate: ergo ad veniale quod est minimum in genere peccati, sufficit libertas minima, quæ reperitur in appetitu sensitivo.

19. Respondeo primò. Si quid hæc argumenta, prout etiam autoritates objectæ, probarent, probarent etiam contra Adversarios, quòd motus inordinati concupiscentiæ primò primi præventes rationem & advertentiam, vel etiam contradicente ratione eliciti essent peccata venialia, siquidem procedunt à potentia habente imperfectam libertatem, suntque inordinati: hoc autem repugnat Tridentino, & doctrinæ Adversariorum: ergo.

20. Respondeo secundò. In illa potentia potest esse peccatum, in qua est libertas & indifferentia circa bonum & malum morale, concedo; alia quæcumque, & circa bonum sensibile præcisè, nego. Atqui independenter à voluntatis influxu & regula rationis non dari in appetitu sensitivo libertatem circa bonum & malum morale, utpote constitutum extra spheram & objectum ipsius, constat ex dictis: Unde, concessis probationibus Minoris, quæ solum probant libertatem imperfectam, non autem quod sufficit ad peccatum sine motu & consensu voluntatis:

Ad primam Confirmationem nego min nam virtutes & vicia in appetitu sensitivo non nisi per actus ab intellectu & voluntate regulatos regulantur.

Ad 2. Confirmat. patet ex dictis; nam negatur consequentia: siquidem illa imperfecta libertas sine consensu voluntatis non est circa bonum & malum morale.

§. VI.

Corollaria.

21. Colliges ex dictis primò. Imperfectam libertatem appetitus sensitivi maximè in hoc consistere, uti explicat S. D. cit. q. 25. de Verit. quòd

ratio advertens motus in appetitu excitatos ab objecto repræsentato sub ratione delectabilis, illud objectum repræsentet, & applicet pariter potentiam cogitativam & phantasiam ad illud apprehendendum sub ratione objecti tristabilis, quo facto reprimatur motus concupiscentiæ: quævis è vehementia primæ apprehensionis, quæ ut propius & connaturalius, sic fortius influit in appetitum, sæpe contingat, illos motus, etiam ratione in contrarium nitente, continuari: quæ de causâ licet absolute appetitus sit subjectus voluntati, ut averteretur illud objectum, quod ipsi ex impulsu voluntatis ab intellectu tanquam tristabile proponitur: non tamen despotice, ut vocant, & serviliter subest, sed politice: quia aliquando fortius trahitur per repræsentationem phantasiæ, quæ objectum ut delectabile proponitur, quam per repræsentationem intellectus, quæ objectum ut tristabile repræsentatur: ideoque indiget habitibus facilitantibus ad obediendum rationi.

Colliges secundò. Sensualitatem tantum esse se subjectum peccati venialis, non autem mortalis, ut habet S. D. a. 4. Ratio est: quòd illa solum potentia dici potest subjectum peccati mortalis, cui potest attribui deordinatio ab ultimo fine: sed hæc non potest attribui appetitui sensitivo: ergo. Minor probatur: Illi potentiæ non potest attribui deordinatio à fine ultimo, cui non potest attribui ordinatio in finem ultimum; oppositorum enim est commune subjectum: sed ordinare in finem ultimum non pertinet ad appetitum, sed ad rationem: ergo.

Colliges tertio. Causam, cur peccatum veniale motus concupiscentiæ tribuatur appetitui sensitivo, non autem mortale, esse, quia perfecta deliberatione deviare & averti à fine ultimo, est maximè vitium rationis & deliberati consensu, quantumvis motus ab appetitu sensitivo proveniat: atqui complacentia imperfecta, cum semiplena tantum deliberatione potius est ex vitio sensualitatis, suæ passionis vehementia turbantis rationem, & perfectam advertentiam impediens.

Colliges quartò. In ratione seu intellectu subjectari posse peccatum mortale, ob rationem oppositam. Nam in ea potentia potest esse peccatum mortale, in qua potest esse ordinatio circa finem ultimum, sed hæc potest esse in intellectu, & est defacto, quotiescunque intellectus practicus in voluntate regulanda à debito ultimo fine aberrat: Nihilominus non tantum in regulando potentias inferiores, sed etiam in cognoscendo proprio objecto & veritate nunc leviter, nunc graviter ratio errare potest,

ARTICULUS III.

An peccatum morosa delectationis sit in ratione?

SUMMARI A.

1. Quid sit morosa delectatio?
2. Quid sit ratio superior, & inferior?
3. Morosa delectatio est in ratione dirigente, & inferiori.
4. Objecta solvuntur.

§. I.

Prænotanda.

Notandum primò. Morosam delectationem rectè definiri, quòd sit voluntaria delectatio de ali-